

**Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління**

«Затверджено»

Завідувач кафедри економіки, безпеки та
інноваційної діяльності підприємства

проф. О. М. Полінкевич _____

«30» _____ червня _____ 2020 р.

**ПРОГРАМА
вступного випробування**

Підготовки доктора філософії

Галузі знань 07 – Управління та адміністрування

Спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Луцьк – 2020

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма іспиту орієнтована на вступників в аспірантуру з спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Іспит проводиться за фахом з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Згідно з вимогами екзаменуочий повинен продемонструвати загальнотеоретичні знання з економічних категорій, принципів та законів, знати фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на ефективність господарської діяльності, роль підприємництва, торгівлі та біржової діяльності у формуванні економічної політики та у формуванні економічного регулювання, засади економічного життя суспільства, економічний аналіз.

Пропонований варіант програми передбачає чітке структурування і розподіл навчального матеріалу за основними темами. Виклад основних положень тем деталізовано, що полегшує абітурієнту пошук літературних джерел і орієнтирів для підготовки до іспиту під час вступних випробувань.

ТЕМАТИЧНИЙ ВИКЛАД ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Тема 1. Економіка як наука

Теоретичні основи економіки. Економіка – основа життя людини і суспільства. Виробництво та його елементи. Суперечлива єдність процесів безпосереднього виробництва, розподілу, обміну і споживання економічних благ. Поняття економічного прогресу.

Економічні ресурси і фактори виробництва. Матеріально-речовий і особистий фактори. Природний фактор виробництва. Закон обмеженості (рідкісності) економічних ресурсів.

Людина в економіці. Природне і соціальне середовище діяльності людини. Економічні відносини та їх структура. Поняття “людини економічної”.

Людські потреби та їх особливості. Структура людських потреб. Потреби та економічні інтереси. Закон зростання людських потреб.

Альтернативність ресурсів і проблема економічного вибору. Поняття виробничих можливостей суб’єктів економічної діяльності. Крива “трансформації”.

Економічний продукт. Речова та неречова форми економічного продукту. Матеріальні і нематеріальні послуги. Властивості економічного продукту. Загальноекономічні аспекти корисності та цінності економічного продукту.

Предмет і функції політекономії. Еволюція поглядів на предмет політичної економії та особливості його сучасного тлумачення. Позитивна і нормативна сторони предмету. Функції політекономії та її місце в структурі економічних наук.

Методологія політичної економії.

Економічні категорії, закони і принципи. Загальні та специфічні категорії. Історичний характер економічних категорій. Економічні закони, їх сутність, характер дії. Проблеми пізнання та застосування економічних законів. Економічні принципи.

Тема 2. Економічні системи

Економіка і науково-технічний прогрес. Наука і техніка та їх роль у поступальному розвитку економіки. Науково-технічний прогрес та його форми, технологічний спосіб виробництва та його типи.

Суть і типи економічних систем.

Ринкова економіка. Суть ринкового типу господарювання. Моделі сучасної ринкової економіки. Економічний кругообіг в механізмі саморегульованого розвитку ринкової економіки. Господарський кругообіг в системі регульованого ринку.

Планова (командно-адміністративна) економіка. Суть командно-адміністративного типу господарювання. Основні моделі планової економічної системи. Відмінні риси товарного виробництва у ринковій та плановій економічних системах.

Перехід до ринку і особливості трансформаційної економіки. Характерні риси та суперечності сучасного стану розвитку “младоринкової” економіки України.

Становлення сучасної цивілізації та економічної єдності світу.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ТЕОРІЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тема 3. Товарний тип виробництва – основа ринкової економіки

Ринок як економічна категорія. Об’єктивні умови виникнення і функціонування ринку. Функції ринку та його типи.

Структура ринку. Ринок ресурсів і результатів виробництва. Інфраструктура ринку.

Товарне виробництво як детермінанта ринкової економіки. Натуральний і товарний типи господарства та особливості їх взаємозв'язку на різних етапах еволюції економічних систем. Товарне господарство і командна (планова) економіка. Типи товарного виробництва, їх спільність і відмінність. Проблеми формування суб'єктів товарного виробництва за умов ринкової трансформації вітчизняної економіки: приватизація, реструктуризація і корпоратизація господарських структур.

Товар та його властивості. Економічний зміст категорії “товар”. Корисність, або споживна вартість, як властивість товару. Мінова вартість, як властивість товару. Визначення економічної природи мінової вартості за концепцією витрат праці. Вартість товару. Визначення економічної природи мінової вартості за концепцією корисності. Поняття граничної корисності блага. Цінність і закон спадної граничної корисності.

Теорія поведінки споживача. Кардиналістська і орденалістська версії граничної корисності блага. Умови рівноваги споживача за кардиналістською версією. Умови рівноваги споживача за орденалістською версією корисності. Гранична норма заміщення. Криві індивідуальності та лінія бюджетних обмежень, їх графічне відображення.

Тема 4. Теорія грошей і грошового обігу

Закономірності виникнення і суть грошей. Походження і суть грошей за металістичною, номіналістичною і кількісною теоріями. Товарна версія виникнення і суті грошей. Товарні і символічні гроші.

Функції грошей.

Еволюція грошових функцій. Перехід від товарної до символічної форми грошей і модифікація грошових функцій. Демонетизація золота. Засіб збереження вартості. Валютний кліринг. Спеціальні права запозичення (SDR).

Система грошового обігу та її типи. Поняття і структура грошової системи. Системи біметалізму та монометалізму. Етапи еволюції золотого монометалізму: золотомонетний, золотозливковий та золотодев'язний стандарти. Сучасна система нерозмінних кредитних грошей.

Закон грошового обігу. Економічний зміст закону грошового обігу та інтерпретація його дії у рівнянні обміну І.Фішера. Рівняння М.Фрідмена. Розгорнутий вираз рівняння обміну і поняття грошового агрегату. Сучасна система грошових агрегатів. Визначення кількості готівкових грошей, необхідних для обігу. Поняття грошової мультиплікації. Визначення кількості грошей із врахуванням грошового мультиплікатора.

Порушення дії закону грошового обігу: інфляція і дефляція. Економічна природа, форми, типи, рівні і наслідки інфляції та дефляції.

Тема 5. Ціна і ринкова рівновага

Ціна товару та основні концепції ціноутворення. Визначення економічної природи ціни товару за трудовою теорією вартості і за теорією граничної корисності блага: компаративний аналіз. Сучасна маржиналістська версія економічної природи ціни товару.

Ціна і попит. Закон попиту. Характер залежності обсягів попиту на товар від коливань ринкової ціни. Парадокс Гіффена та Веблена. Функція попиту, її графіки та рівняння. Нецінові чинники та графічне відображення їх впливу на попит.

Ціна і пропозиція. Закон пропозиції. Характер залежності обсягів пропозиції товару від коливань ринкової ціни. Функція пропозиції, її графіки та рівняння. Нецінові чинники пропозиції і графічне відображення їх впливу на пропозицію товару.

Еластичність попиту і пропозиції. Цінова еластичність попиту і методи її визначення. Еластичність попиту від доходу. Перехресна еластичність. Цінова еластичність пропозиції. Роль часової протяжності ринкового періоду у визначенні коефіцієнту еластичності пропозиції товару.

Ціна ринкової рівноваги та механізм її досягнення. Поняття рівноважної ціни. “Павутиноподібна модель” забезпечення ринкової рівноваги. Причини та наслідки порушення ринкової рівноваги. Рівновага за умов монопольних і державних обмежень ринкового ціноутворення.

Ціновий механізм ринкового саморегулювання та його важелі. Принцип “невидимої руки” А.Сміта та сучасні тлумачення механізму його прояву. Графічний вираз моделі саморегульованого ринку. Модель регульованого ринку товарів.

РОЗДІЛ II. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 6. Підприємництво та його суб'єкти

Поняття “підприємництво” та еволюція його теоретичного осмислення.

Підприємництво як економічна категорія і як метод господарювання. Суть, функції, моделі та принципи підприємницької діяльності.

Умови ефективного функціонування підприємництва.

Суб'єкти підприємництва: домашнє господарство, фірма (підприємство), держава. Фізичні та юридичні особи підприємницької діяльності. Інфраструктурні суб'єкти економічної системи.

Форми і види підприємництва. Поняття бізнес-діяльності.

Етика, психологія і культура підприємництва.

Формування системи підприємництва в Україні.

Тема 7. Підприємство як економічний агент бізнес-діяльності

Підприємство як первинна ланка економіки. Підприємство і фірма. Економічна і юридична самостійність підприємства. Поняття юридичної особи.

Організаційно-правові форми підприємства. Одноосібне підприємство (власне діло). Підприємницьке товариство (партнерство, спілка): повне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю (лімітед) і командитне підприємницьке товариство. Корпорація (акціонерне товариство). Акції та корпоративні облігації.

Форми організації корпоративних підприємств. Спільні риси та відмінності форм корпоративних об'єднань, що утворюються на основі горизонтальної і вертикальної інтеграції та диверсифікації виробництва.

Форми підприємств за рівнем концентрації і централізації виробництва. Великі, середні і малі підприємства: їх переваги та недоліки.

Венчурні та лізингові фірми.

Види підприємств за формами власності. Приватні, колективні, державні, змішані та спільні підприємства. Сучасні проблеми формування багатокладної економіки в Україні.

Управління підприємством. Менеджмент фірми. Управління системою трудових стосунків окремої фірми. Лінійна, матрична, регіональна структури управління.

Маркетинг в системі управління фірмою. Види, принципи та етапи маркетингового дослідження ринку, життєвий цикл товару.

Тема 8. Інвестиційні ресурси підприємства, їх кругообіг і оборот

Суть, джерела і структура інвестиційних ресурсів. Пасиви підприємства.

Активи підприємства, їх кругообіг і оборот. Поняття і структура активів підприємства. Кругообіг капіталу, його суть, стадії і функції. Обороти капіталу: час і швидкість. Основні та оборотні засоби підприємства та особливості їх відшкодування. Амортизація. Норми амортизації.

Тема 9. Витрати підприємства

Поняття витрат підприємства: концепції визначення. Принцип альтернативності у визначенні економічної природи витрат підприємства. Поняття виробничих і реалізаційних витрат. Трансакційні витрати. Бухгалтерські (явні) та економічні (імпліцитні) витрати. Зовнішні і внутрішні витрати. Постійні і змінні витрати: їх економічна природа та структура. Валові та середні значення витрат фірми. Поняття граничних витрат.

Витрати підприємства у короткостроковому ринковому періоді. Граничний продукт. Закон спадної віддачі, або закон спадного граничного продукту. Ринкова рівновага фірми у короткостроковому періоді та її графічне відображення.

Витрати підприємства у довгостроковому ринковому періоді. Віддача від масштабу виробництва, її позитивний і негативний ефекти. Ринкова рівновага фірми у тривалому періоді. Концепція мінімального ефективного розміру підприємства і структура галузі.

Тема 10. Доходи підприємства

Дохід підприємства та його форми. Валовий і чистий дохід. Звичайна, капітальна і дивідендна форми доходу фірми. Граничний дохід.

Прибуток фірми. Економічний зміст категорії та методи визначення. Основні функції прибутку. Валовий і чистий прибуток. Бухгалтерський, нормальний та економічний прибуток. Максимізація прибутку та мінімізація збитків підприємства у короткостроковому ринковому періоді.

Ефективність підприємницької діяльності фірми: поняття та система показників. Рентабельність господарської діяльності фірми та методи її визначення. Коефіцієнти прибутковості та оборотності активів фірми. Формула Дюпона. Визначення ефективності підприємницької діяльності через стан біржових котирувань фондових цінних паперів фірми. Показники доходності акцій. Ризики емітента та інвестора.

Маржиналістська та біхевіористична концепції оцінки ефективності та кінцевої мети діяльності фірми. Поведінка підприємства щодо максимізації прибутку у різних варіантах теорії фірми.

Тема 11. Поведінка фірми в різних ринкових структурах

Ринкова структура та критерії визначення її типів. Чотири моделі ринку та їх характерні риси.

Поведінка фірми в моделі досконалої конкуренції. Конкуренція як іманентна форма функціонування ринкової економіки і досконала конкуренція як особливий тип ринкової структури. Логіка ціноутворення і визначення обсягів виробництва та доходу за умов досконалої конкуренції. Графічне відображення моделі досконалої конкуренції. Чиста конкуренція та ефективність.

Поведінка фірми в моделі чистої монополії. Монополія у широкому розумінні. Умови виникнення і форми монополії. Особливості функціонування моделі чистої

монополії. Специфіка ціноутворення та формування доходів у монополістичній ринковій структурі. Економічні та соціальні наслідки монополії. Рівень монопольної ринкової влади і система показників її оцінки. Графічне відображення логіки бізнесової поведінки фірми за умов чистої монополії. Необхідність та методи антимонопольного регулювання.

Поведінка фірми за умов монополістичної конкуренції. Монополістична конкуренція як форма недосконалої конкуренції. Особливості ціноутворення і формування доходів фірми в моделі монополістичної конкуренції. Роль нецінової конкуренції. Графічне відображення логіки бізнесової поведінки фірми в умовах монополістичної конкуренції.

Логіка бізнесової поведінки фірми за умов олігополії. Олігополія як форма недосконалої конкуренції. Випадок дуополії. Модель Курно. Особливості ціноутворення та формування доходів підприємств за умов олігополістичної конкуренції. Принцип взаємореакції та ламаний характер кривої попиту на олігополістичних ринках. Олігополія та економічна ефективність.

Ризики господарської поведінки підприємства. Суть, причини виникнення, види та способи оцінки господарських ризиків. Політика мінімізації підприємницьких ризиків у різних типах ринкової структури.

РОЗДІЛ III. РИНКИ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА І ФАКТОРНІ ДОХОДИ

Тема 12. Ринок праці і заробітна плата

Ринок праці, його суть та історичні умови виникнення. Робоча сила як товар. Поняття людського капіталу. Інфраструктура ринку праці.

Економічна рівновага та моделі ринку праці. Попит і пропозиція на ринках праці та чинники, що їх визначають. Ефект заміщення та ефект доходу. Конкурентна, моносонічна і профспілкова моделі ринку праці та особливості їх рівноважного функціонування. Випадок двосторонньої монополії на ринку праці.

Неповна зайнятість. Порушення рівноваги ринків праці і виникнення безробіття за марксистською, класичною (неокласичною) і кейнсіанською теоріями. Форми безробіття. Система показників рівня безробіття. Методи дослідження і способи регулювання зайнятості.

Заробітна плата як форма факторного доходу. Суть, форми і системи заробітної плати як доходу на фактор праці.

Кількісні визначення заробітної плати. Номінальна і реальна заробітна плата. Індекс реальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата і прожитковий мінімум. Диференціація національних рівнів заробітної плати та чинники, що її визначають.

Тема 13. Ринок капіталів. Процент і підприємницький дохід

Капітал як економічна категорія. Багатоваріантність трактувань суті капіталу в економічній науці. Фізична і грошова форми капіталу.

Ринок капіталу у формі ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Закономірності виникнення ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Капітал-власність і капітал-функція. Процент і підприємницький дохід. Процент як ціна і як дохід на фактор капіталу. Норми процента. Номінальна і реальна ставки відсотка.

Механізм функціонування ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів. Попит і пропозиція на ринках кредитних ресурсів та чинники, що їх визначають. Умови рівноваги ринку кредитних (інвестиційних) ресурсів.

Вплив фактору часу на ринок інвестиційних ресурсів. Проблеми дисконтування грошових потоків. Визначення майбутньої та теперішньої вартості інвестицій.

Кредит як форма руху ринку капіталів. Суть та функції кредиту. Комерційний і банківський кредит. Кредитно-банківська система. Центральний банк і комерційні банки. Видатки і доходи банків. Рентабельність банківського бізнесу. Небанківські кредитні установи. Проблеми формування ефективної кредитно-банківської системи в Україні.

Ринок капіталу у формі ринку цінних паперів. Закономірності виникнення ринку цінних паперів. Реальний і фіктивний капітал. Основні види цінних паперів. Первинний і вторинний ринки цінних паперів.

Фондова біржа як організований ринок фондових цінних паперів. Функції і операції фондової біржі. Механізм формування біржових курсів акцій і облігацій. Деривативні фондові цінні папери. Біржові індекси і методи аналізу біржової кон'юнктури. Біржовий індекс ПФТС.

Тема 14. Ринок природних ресурсів і рента

Природні ресурси як чинник виробництва. Рідкісність і невідтворюваність та їх вплив на співвідношення попиту і пропозиції на ринку природних ресурсів. Природні ресурси як об'єкт купівлі-продажу. Рента (орендна плата) як ціна фактору природних ресурсів. Ціна землі. Умови рівноваги ринку природних ресурсів.

Рента як форма доходу на фактор природних ресурсів. Рента і орендна плата. Проблеми розподілу і використання рентного доходу.

Форми ренти. Земельна рента як форма економічної ренти. Поняття квазіренти. Диференціальна земельна рента та її варіанти. Інфрамаржинальна рента. Рента в добувній промисловості та будівництві.

Тема 15. Розподіл і перерозподіл факторних доходів

Первинний розподіл факторних доходів. Первинні доходи і оцінка ступеня рівномірності їх розподілу. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джіні.

Перерозподіл доходів. Необхідність перерозподілу суспільних благ і доходів. Критерії ефективності і справедливості у визначенні меж перерозподілу. Принцип Парето-оптимальності у перерозподілі доходів. Канали і механізм перерозподілу.

Споживання як кінцевий результат розподілу. Кінцеві доходи населення і бюджет сім'ї. Економічний зміст категорії "національне споживання". Прожитковий мінімум. Єдність фізіологічних, економічних, соціальних і духовних аспектів у визначенні рівня добробуту. Індекс людського розвитку. Закон Енгеля і його роль у визначенні межі бідності. Необхідність та шляхи подолання бідності в Україні.

РОЗДІЛ IV. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Тема 16. Національний (суспільний) продукт

Сукупний продукт нації і проблема його оцінки. Повна (сукупна) вартість національного продукту. Вартість проміжного і кінцевого продукту. Проблема повторного рахунку. Додана вартість суспільного продукту. Система національних рахунків.

Валовий внутрішній продукт. Економічний зміст: методи розрахунку за доданою вартістю, за доходами і витратами.

Валовий національний дохід. Проблема врахування міжнародних товарних і грошових потоків та методики визначення ВНД. Структура валового національного доходу.

Чистий національний дохід і національне багатство. Чистий національний дохід, його економічний зміст і методика визначення. Фактори зростання чистого національного доходу. Розподіл і структура чистого національного доходу. Особистий і використовуваний дохід. Показник чистого економічного добробуту. Поняття національного багатства та основні його структурні компоненти.

Ефективність виробництва національного продукту та система її показників. Поняття соціально-економічної ефективності. Індекс розвитку людського потенціалу.

Тема 17. Динаміка національної економіки

Поняття і типи макроекономічної динаміки. Економічне зростання: критерії визначення і типи. Економіко-екологічні проблеми гіпертрофованого економічного зростання. Економічна стагнація, критерії її визначення і варіанти.

Система показників макроекономічної динаміки. Економічний тренд.

Фактори фізичного обсягу виробництва і ціни в динаміці національного продукту. Індексний метод аналізу їх впливу на зростання сукупного продукту. Динаміка номінального і реального продукту. Дефлятор.

Фактори капіталу, праці і технічного прогресу в динаміці національного продукту. Виробничі функції. Економічний зміст функції Кобба-Дугласа. Функція Кобба-Дугласа-Тінбергена. Виробничі функції Р.Солоу і Е.Денісона.

Фактори споживання, заощадження і інвестування в динаміці національного продукту. Поняття і характер впливу чинників граничної схильності до споживання, заощадження та інвестування на динаміку національного доходу в теорії мультиплікатора інвестицій Дж.М.Кейнса.

Неокейнсіанські моделі економічного зростання. Поняття акселератора макроекономічної динаміки. Рівняння Р.Гаррода і О.Домара.

Тема 18. Нестабільність і рівновага національної економіки

Загальні уявлення про рівновагу національної економіки та її нестабільність. Суспільне відтворення та його типи і господарський кругообіг.

Макроекономічна нестабільність і циклічний характер економічного розвитку. Причини економічної циклічності. Цикл ділової активності та його фази. Механізм циклічного розвитку. Концепція “довгих хвиль” в економіці.

Неповна зайнятість як форма макроекономічної нестабільності. Класифікація населення за методикою МОП у визначенні обсягів неповної зайнятості. Фактичне, природне і надлишкове безробіття. Закон Оукена і необхідність та способи регулювання зайнятості. Біржа праці. Функції та структура державної служби зайнятості.

Інфляція як форма макроекономічної нестабільності. Гальмівний вплив інфляції на обсяг національного продукту. Стимули інфляції попиту. Інфляція, зумовлена зростанням витрат виробництва. Вплив на перерозподіл доходів. Поняття інфляційного очікування.

Взаємозв'язок безробіття та інфляції. Альтернативність інфляції і безробіття. Крива Філіпса. Доповнюваність зв'язку інфляції і безробіття. Модель Фелпса. Поняття стагфляції.

Загальні уявлення про моделювання макроекономічної рівноваги. Моделі Ф.Кене, Ж.Б.Сея і К.Маркса.

Моделі загальної ринкової рівноваги Л. Вальраса і А. Маршалла та їх сучасне тлумачення. Модель AD-AS.

Модель макроекономічної рівноваги Дж.М.Кейнса, її базовий і розширений варіанти.

Тема 19. Регулювання національної економіки

Необхідність, суть, основні напрями державного регулювання економіки.

Фінансово-бюджетне регулювання і фінансова політика. Сутність та форми фінансово-бюджетного регулювання. Податки та їх види. Фіскальна політика. Системи оподаткування. Крива Лаффера. Необхідність та напрями побудови ефективної системи оподаткування в Україні. Державний бюджет. Бюджетний дефіцит і профіцит. Державний борг.

Грошово-кредитне регулювання і монетарна політика. Необхідність та методи підтримування макроекономічної рівноваги товарного і грошового ринків, модель IS-LM. Операції Центрального банку на відкритому ринку. Регулювання ставок обміну векселів

та норм обов'язкового резервування. Політика контролю грошової маси із врахуванням ефекту грошової мультиплікації.

Соціальна політика і побудова соціально орієнтованої економіки.

РОЗДІЛ V. СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Тема 20. Світове господарство та його глобалізація

Закономірності формування і розвитку світового господарства. Економічна суть світового господарства та закономірності його становлення. Інтернаціоналізація економіки і міжнародний поділ праці. Міжнародна економічна інтеграція, її форми та етапи розвитку. Європейський Союз.

Оцінка результатів зовнішньоекономічної діяльності. Поняття та система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Торговельний баланс країни. Платіжний баланс та його структура.

Глобалізація світогосподарських зв'язків. Поняття та форми прояву глобалізації світового господарства. Країни “центру” та країни “периферії” глобалізованого світу – проблеми взаємовідносин між ними. Проблеми входження економіки України до системи глобалізованого світового господарства.

Тема 21. Міжнародна торгівля і світовий ринок

Теорії міжнародної торгівлі. Принципи абсолютних і порівняльних переваг у міжнародній торгівлі в концепціях А. Сміта та Д.Рікардо. Модель міжнародної торгівлі Гекшера-Оліна. Сучасні теорії конкурентних переваг. Модель М. Портера.

Світовий ринок. Закономірності формування, суть і структура сучасного світового ринку. Ціни світового ринку: основні концепції і система.

Державне і міждержавне регулювання міжнародної торгівлі.
Зовнішньоторговельний мультиплікатор. Визначення напрямів зовнішньоекономічної політики в залежності від динаміки мультиплікаторів експорту та імпорту. Політика економічного протекціонізму і фрітредерства та їх важелі. Всесвітня торговельна організація та основні напрями і методи її діяльності.

Тема 22. Міжнародна валютна система

Валютні відносини і валютні системи. Національна валютна система. Світова валютна система та етапи її розвитку. Система золотого стандарту. Бреттон-вудська валютна система. Ямайська валютна система і особливості її еволюції в сучасних умовах.

Валютні курси, моделі і методи їх визначення.

Валютні ринки, їх функції і операції, валютна біржа.

Державне і міждержавне регулювання валютних курсів. Державне регулювання валютних курсів та його методи. Міждержавні структури у валютно-фінансовій сфері та інструменти і методи їх впливу на валютні курси та розвиток міжнародних валютних стосунків.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Вступні випробування відбуваються у формі іспиту. Під час оцінки вступного випробування враховуються такі критерії:

- достатність обсягу знань;
- ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами, економічними явищами;
- рівень володіння економічною теорією і логікою міркувань;
- рівень здійснення аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення;

– вміння інтегрувати та диференціювати знання, рівень усвідомлення суті завдання.

Вступні випробування відбуваються у формі іспиту, результат вступного випробування з фаху оцінюється за шкалою:

Оцінка в балах	Оцінка	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно	Вступник показав ґрунтовні знання згідно програми, оперує основними поняттями та вміє їх застосовувати на практиці, здобув компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності
82 – 89	Дуже добре	Вступник показав достатні знання згідно програми, оперує основними поняттями, проте може застосувати більшість положень на практиці, здобути компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності з незначними помилками
75 - 81	Добре	Вступник володіє 80–90 % курсу згідно програми, оперує більшістю основних понять та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності
67 -74	Задовільно	Вступник володіє 60-70% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності з незначними помилками
60 - 66	Достатньо	Вступник володіє 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання середнього рівня складності з допомогою лектора
1 – 59	Незадовільно	Вступник володіє 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями та може їх застосувати на практиці, здобути окремі компетенції, знання та вміння, не розв'язує завдання середнього рівня складності з допомогою лектора

Питання для іспиту

1. Ринкова рівновага: сутність, відхилення, види та механізм відновлення за Л.Вальрасом і А. Маршаллом.
2. Методи прийняття раціональних управлінських рішень та їх оптимізація.
3. Рентабельність підприємства та ефективність діяльності підприємства.
4. Сутність стратегічного управління підприємством та його особливості в сучасних умовах. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства.
5. Стимулювання збуту як комплекс маркетингових комунікацій.
6. Корпоративне регулювання в господарській системі національної економіки.
7. Сутність стратегічного планування та його місце в системі стратегічного управління. Попит: індивідуальний та ринковий; сутність, закон і фактори зміни.
8. Державне прогнозування національної економіки: сутність, методи, особливості.
9. Методи організації виробничих процесів. Розрахунок параметрів однопредметних потокових ліній.
10. Характеристика підходів до формування стратегії. 1. Сутність маркетингу та його сучасна концепція.
11. Мотивування як загальна функція менеджменту.
12. Визначення рівноважного ВВП в умовах неповної та повної зайнятості.
13. Сутність стратегічного потенціалу підприємства.

14. Комунікації у менеджменті: сутність, види та інформаційне забезпечення.
15. Державні регіональні прогнози та програми: сутність, механізм реалізації.
16. Технологія і виробнича функція: сутність, види функцій, ізокванта та карта ізоквант.
17. Складові системи стратегічного управління
18. Суб'єктивні уявлення споживача щодо вибору: крива і карта байдужості, конфігурації кривих байдужості, гранична норма заміщення.
19. Теорія економічного зростання. Виробнича функція економічного зростання.
20. Санація підприємства: сутність, економічний зміст, порядок проведення.
21. Особливості аналізу зовнішнього середовища підприємства.
22. Сукупний попит. Фактори сукупного попиту.
23. Форми та системи оплати праці.
24. Управлінські рішення: сутність, класифікація.
25. Процес прийняття управлінських рішень.
26. Роль та значення реалізації стратегії в процесі стратегічного управління підприємством.
27. Зовнішньоекономічна політика: основні елементи та їх характеристика.
28. Позичковий відсоток як ціна капіталу: види, фактори зміни, процес дисконтування.
29. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання.
30. Етапи процесу формування стратегії.
31. Розповсюдження – один із елементів комплексу маркетингу. Поняття про канали розповсюдження і його функції.
32. Влада як основна категорія керівництва, форми влади.
33. Ефективність у виробництві: скринька Еджворта та Парето оптимальний розподіл ресурсів.
34. Визначення місії та цілей підприємства.
35. Державне регулювання національної економіки: зміст, форми та методи регулювання.
36. Формування якості продукції та забезпечення її конкурентоспроможності.
37. Модель купівельної поведінки споживача та її особливості.
38. Особливості аналізу внутрішнього середовища підприємства.
39. Ринок монополістичної конкуренції: сутність, форми диференціації товару, види конкуренції та реклама, переваги і недоліки.
40. Організаційні структури управління підприємствами, їх види, принципи побудови.
41. Державна політика зайнятості. Проблема нерівності доходів населення.
42. Ієрархічна структура стратегій підприємства.
43. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення.
44. Загальна рівновага: сутність та відмінності від часткової рівноваги, ефект зворотнього зв'язку.
45. Менеджмент: сутність, значення та історія розвитку.
46. Теоретико-методичні основи стратегічного аналізу.
47. Маркетингові дослідження: поняття, види, організація.
48. Економічна рента: сутність, види, взаємозв'язок з ціною землі.
49. Умови рівноваги трьох ринків. Модель Хікса-Хансена.
50. Характеристика типів конкурентних стратегій за М. Портером.
51. Монопсонія на ринку праці: характерні ознаки, граничні витрати праці монопсоніста, умови максимізації прибутку.
52. Ринкова трансформація грошово-кредитної та фінансової системи в Україні.
53. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів.

54. Сутність та особливості формування корпоративної стратегії підприємства.
1. Особливості сучасних економічних циклів. Антициклічна політика держави.
55. Формування організаційних структур управління в умовах зовнішньоекономічної діяльності.
56. Суспільні блага: сутність, види, механізм визначення обсягу.
57. Сутність та особливості формування ділової (бізнес-стратегії) стратегії підприємства.
58. Ринок праці: ставка заробітної плати; ефекти, що пояснюють характер індивідуальної кривої пропозиції праці.
59. Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи.
60. Методи та інструменти державного регулювання економікою.
61. Сутність та особливості формування функціональних стратегій підприємства.
- Концепція економічних витрат: сутність та види витрат; коротко- і довгострокові витрати, їх криві і показники.
62. Підприємство, його основні ознаки. Види та організаційні форми підприємств.
63. Сутність, особливості та класифікація функцій менеджменту.
64. Сутність та особливості аналізу привабливості галузі.
65. Керівництво: сутність, засади, місце у процесі менеджменту.
66. Теорія міжчасового вибору: гранична норма часової переваги, міжчасова бюджетна лінія.
67. Функціональні економічні системи в національній економіці: зміст та особливості функціонування.
68. Матричні методи формування стратегії підприємства.
69. Економічна корисність: сутність, види, закони.
70. Форми і механізми інтеграції національної економіки у світове господарство.
71. Нормування та оцінка запасів промислових підприємств.
72. Особливості SWOT- аналізу в процесі формування стратегії.
73. Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти.
74. Конкурентний ринок праці: сутність, крива пропозиції праці підприємства, умови максимізації прибутку.
75. Особливості розвитку лізингових компаній в сучасних умовах.
76. Сутність та особливості формування стратегій безпеки підприємств.
77. Кейнсіанська теорія макроекономічного регулювання.
78. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності.
79. Механізм регулювання рівня та якості життя населення в національній економіці.
80. Характеристика методичних підходів до оцінки безпеки підприємств.
81. Чиста монополія: цінова дискримінація, державне регулювання ринкових цін природних монополістів.
82. Механізм регулювання еколого-економічних процесів у національній економіці.
83. Маркетингова логістика та її основні функції.
84. Формування сукупного показника рівня безпеки підприємства.
85. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства.
86. Маркетингове середовище підприємства: сутність та основні ознаки.
87. Пропозиція: індивідуальна та ринкова; закон і фактори зміни.
88. Сутність функціональних складових безпеки підприємства.
89. Грошово-кредитна політика: зміст, завдання та інструменти.
90. Суспільні блага: оптимальність та пряма демократія, теорія «середнього» виборця.
91. Оцінка та амортизація необоротних активів підприємства.
92. Сутність та класифікація загроз безпеці підприємства.

93. Моделі некооперативної поведінки на ринку олігополії: «цінова війна», модель Курно, модель Бертрана.
94. Моніторинг конкурентів, методи і прийоми конкурентної боротьби.
95. Фіскальна політика держави: зміст, види та завдання.
96. Інформаційне забезпечення оцінювання рівня безпеки підприємства.
97. Продуктивність праці та її планування. Чинники зростання продуктивності праці.
98. Механізм формування рівноваги на ринку праці.
99. Політико-правові аспекти регулювання національної економіки.
100. Сутність та класифікація ризиків реалізації стратегії підприємства.
101. Міжгалузевий баланс виробництва та розподілу продукції, його роль в державному регулюванні національної економіки.
102. Економіка добробуту: теореми та критерії.
103. Калькулювання собівартості продукції.
104. Моніторинг впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ на процес реалізації стратегії
105. Загальна характеристика процесу реструктуризації підприємства.
106. Медіапланування та визначення рейтингів медіаносіїв.
107. Економічні цикли: сутність, структура, причини та види.
108. Особливості використання методу аналізу ієрархій для визначення вагових коефіцієнтів складових безпеки підприємства.
109. Науково-технічна політика: цілі, принципи, форми та методи реалізації.
110. Організація виробничих процесів та виробничих циклів.
111. Економічний і нормальний прибуток: погляди економістів щодо причин виникнення.
112. Характеристика рівнів безпеки підприємства за різними підходами.
113. Антимонопольна політика держави: зміст, інструменти регулювання.
114. Матеріальні стимули праці: зміст та фактори впливу.
115. Товар у маркетинговій діяльності підприємства.
116. Моніторинг реалізації стратегії підприємства.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. [Kumar](#) S. Anil (2008). Entrepreneurship Development. New Age International. 296 p.
2. Антошкіна Л.І., Горяча О.Л. Потенціал і розвиток підприємства: навч.-метод. посіб.: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Донецьк: Юго-Восток, 2012. 450 с.
3. Базилевич В. В. Мікроекономіка. Підручник. К. : Знання, 2007. 677 с.
4. Базилінська О. Я. Макроекономіка : Навч. посіб. 2-ге вид., виправл. К.: ЦУЛ, 2009. 402 с.
5. Велика К.В., Черкасова Т. І. Розвиток інноваційно-орієнтованого промислового підприємства: фінансове та організаційне забезпечення: монографія. Одеса; Луганськ: Ноулідж, 2013. 160 с.
6. Вербя В. А., Гребешкова О. М. Управління розвитком компанії : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2011. 482 с.
7. Економічна теорія : політична економія. Навчальні форми контролю та презентації : навч. посібн. / За ред. С. І. Юрія, В. В. Козюка. К. : Кондор, 2010. 266 с.
8. Економічна теорія : політична економія. Підручник / За ред. С. І. Юрія. К. : Кондор, 2009. 604 с.
9. Калініченко О. В., Плотник О. Д. Макроекономіка. Практикум : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2010. 656 с.

10. Касьянова Н.В. Управління розвитком підприємства на основі кумулятивного підходу: концепція, моделі та методи: монографія. Донецьк: Купріянов В. С., 2011. 375 с.
11. Ковальчук В. М., Сарай М. І. Економічна теорія : Навчальний посібник. Тернопіль : Астон, 2007. 360 с.
12. Ліпич Л. Г., Бортнік С. М., Волинець І. Г. Методологія та організація наукових досліджень (галузі знань: 05 - соціальні та поведінкові науки, 07 - управління та адміністрування) : навч. посіб. / за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с.
13. Макроекономіка : підручник / За ред. В. Д. Базилевича. Київ : «Знання», 2008. 533 с.
14. Макроекономіка та макроекономічна політика : Навч. посіб. / За ред. А. Ф. Мельник. Київ : «Знання», 2008. 322 с.
15. Манків Н. Г. Макроекономіка. Пер. з англ. К. : Основи, 2000. 263 с.
16. Мочерний С. В., Мочерна Я. С. Політична економія : Навчальний посібник. К. : Знання, 2007. 423 с.
17. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. І. М. Сотник, д.е.н., проф. Л. М. Таранюка. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с.
18. Полінкевич О.М., Волинець І.Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: навч. посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 336 с.
19. Полінкевич О.М., Волинець І.Г. Управління стратегічними змінами та інноваціями на підприємстві: навч. посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 352 с.
20. Політична економія : Навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання / Укладачі В. М. Ковальчук, М. І.Сарай. Тернопіль : ТНЕУ / Астон, 2009. 96 с.
21. Політична економія : Навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання / Укладачі В. М. Ковальчук, М. М. Фаріон. Тернопіль : ТНЕУ / Астон, 2009. 74 с.
22. Потенціал і розвиток бізнесу: навч. посібник / [Полінкевич О. М., Шостак Л. В., Белінська Л. В., Волинець І. Г., Грицюк Н. О., Громко Л. С., Данилюк Т. І., Колосок А. М., Левченко В. П., Ліпич Л. Г., Мальцева В. В., Миськів Г. В., Мищишин І. Р., Сак Т. В., Скорук О.В., Тринчук В. В., Хілуха О. А., Шматковська Т. О., Ющишина Л. О.] ; за ред. О. М. Полінкевич, Л.В. Шостак. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 571 с.
23. Раєвська О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі. Х. : ВД "ІНЖЕК", 2006. 496 с.
24. Тимофєєв В.М., Черноіванова Г.С. Управління розвитком підприємства: навч. посіб. для студ. екон. спец. Х.: Скорпіон, 2009. 135 с.